

grossa amb unes batallades fortes, seguides, rebotants, com obeint a un impuls nerviós, cridava a tot el veïnat, a complir el seu deure.

La cosa ja no oferia dubte. De l'indret de càn Rateta, una masia situada a l'altra bandada del rieral, se'n enlairava cel amunt una immensa columna d'un fum atapaït, espès, negrosenc, entre mig de manolls de guspises de foc, les quals pujaven reventes i tornaven a baixar, produint-ne intenses ratxades d'una viva claretat.

Tothom se removia frisós i parlava excitat, moguts per la forta sugestió de l'aconteixement. Tots els veïns, sense distinció de sexes, edats, ni estaments, eixien airafegats de les llurs cases amb galledes, portadores, perols, samalés, llivants i altres eines semblants, movent una fressa ben especial, dirigint se lleugers i diligents a la masia que cremava, talment com si fossin les avençades d'un exèrcit disciplinat que surt envers l'enemic a la primera veu de mando.

A mi va soprar-me ferm la novetat, car en la dita masia hi havia fet casualment la darrera visita de la tarda amb motiu de trobar-se l'hereu un xic empicadot. Potser no feia dues hores que n'havia eixit.

Com els altres, les empenia també camí de la casa, amb el fanalet encès — puig ens trobavem en el quart de lluna nova — i boi abstret amb lo del foc hi pensava tot caminant amb aquella gent de la masia. Amb el vell Rateta, un avi de geniot prompte, rondiner, astut, gaziva, però això sí formal en els tractes, gens quimerós passada la cosa i fins de bons sentiments, el qual amb el seu treball constant s'havia pujat la caseta i fet un bon xic de propi. Amb l'hereu, l'Antòn, un fadrí ja d'una trentena d'anys, treballador com son pare, quiet, bon xiquet curt de gambals i llebrenc com ell tot sol. I per fi, amb la Francisca, la criada de la masia, una moçota d'uns vint anys, descarada, escandalosa, que tot el poble la coneixia pels seus indòmits vanitosos i el seu tarannà no pas gaire entenimentat.⁴

Mentrestant el foc prenia proporcions que donaven esglai. En mig la fosca de la nit i avivat constantment el caliu pel vent fresc i seguit, la casa era un forn encès que llençava resplandor a tot el vol. Les flames s'aixecaven ondulant, potentes, amb furia